

salus. Non sunt profecto matres, qui cum sint de Crucifixi patrimonio nimium incrassati, impinguati, dilatati, non patiuntur super contritione Joseph. Archipresbyter circuit obedientiam sibi creditam; et ut impleat saccum suum, tradit sanguinem justum. Vendit nempe homicidia, adulteria, incestus, fornicationes, sacrilegia, perjuriam, et usque ad summum implet manticam suam. Fama igitur volante innotescit episcopo talis quæstus; et accersito archipresbytero: Da mihi, inquit, partem meam. At ille: Nihil dabo tibi. E contra episcopus: Si non dederis mihi, inquit, partem meam, auferam tibi omnia. Fitque altercatio maxima, et propter avaritiam fit discordia. Postea vero archipresbyter revolvens secum, quod auctoritate episcopi fungatur potestate ista, et quod sine gratia ipsius nihil possit; perverse conversus, Pœnitet, inquit, me, accipe partem tuam, et insuper de mea quod beneplacitum fuerit: et reconciliantur. Heu! sicut Herodes et Pilatus reconciliati sunt, et Christus crucifixus est: **737** sic nihilominus isti reconciliantur, et pauperes Christi spoliati sunt.

5. En tempora ista plane fœda a negotio perambulante in tenebris: quapropter vae generationi huic a fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis; si tamen hypocrisis dici debet, quæ jam latere præ abundantia non valet, et præ impudentia non quærit. Et sic serpit hodie putida tabes per omne corpus Ecclesiæ, quo latius, eo desperatius, eoque periculosius, quo intestinius. Nam si insurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras et aretaret: si violentus inimicus, absconderet se quis forsitan ab eo. Nunc quomodo ejiciet, aut quomodo abscondet se? Omnes amici et inimici, omnes necessarii, omnes domestici, et nulli pacifici, et quæ sua sunt quærent omnes. Ministri Christi sunt, et serviunt Antichristo: honorati incedunt de bonis Domini, cui honorem non deferunt. Inde hic est eis quem quotidie videmus meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus. Inde aurum in frenis, aurum in sellis et in calcaribus. Plus nitent calcaria quam altaria. Inde mensæ splendidæ et cibis, et scyphis. Inde comessationes et ebrietates. Inde cithara, et lyra, et tibia, redundantia torcularia, et promptuaria plena, eructantia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria, inde referia mansupia. Hujusmodi sunt et volunt esse ecclesiarum præpositi, decani, episcopi, et archiepiscopi. Nec enim hæc merito cedunt, sed negotio illi quod perambulat in tenebris. Olim prædictum est, et nunc tempus impletionis advenit: *Ecce in pace amaritudo mea amarissima* (Isai. xxxviii, 17). Amara prius in nece martyrum, amarior post in conflictu hæreticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum. Non fugari, non exterminari possunt: ita invaluerunt, ita multiplicati sunt super numerum. Intestina et insanabilis est plaga Ecclesiæ; et ideo *in pace amaritudo mea amarissima*. Sed in qua pace? Pax est, et non est pax. Pax a Paganis,

A pax ab hæreticis, sed non profecto a filiis. Vox plangentis in tempore Israel: *Filios enutrivit et exaltavi, ipsi autem spreverunt me* (Isa. i, 2). Spreverunt et invaluerunt a turpi vita, a turpi quæstu, a turpi commercio, a negotio perambulante in tenebris. Superest ut jam de medio fiat dæmonium meridianum ad seducendos, si qui in Christo residui sunt, adhuc persistentes in simplicitate sua: siquidem absorbit fluvios sapientium et torrentes potentum, et habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus (Job. xl, 18), id est, humiles et simplices qui sunt in Ecclesia. Ipse enim est Antichristus, qui non solum se diem, sed et meridiem mentitur, et extollitur supra id quod colitur ut Deus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, et destruet illum illustratione adventus sui (II Thess. ii, 4, 8).

6. Ecce diximus quales habemus pastores in via hac qua ambulamus, non quales habere oportet. Non sunt omnes amici Sponsi, qui hodie sicut sponsi Ecclesiæ hinc inde assistere cernuntur: et ut vulgo aiunt, eam quasi adextrare videntur. Pauci admodum sunt qui quæ sua sunt, non quærant, ex omnibus charis ejus. Diligunt munera, nec possunt pariter diligere Christum, quia manus dederunt mammonæ. Intuere quomodo incedunt nitidi et ornati, circumamicti varietate, tanquam sponsa procedens de thalamo suo. Nonne, si quempiam talium repente eminus proce lentem aspexeris, sponsam potius putabis quam sponsæ custodem? Unde vero hanc illis exuberare aestimes rerum affluentiam, vestium splendorem, **738** mensarum luxuriam, congeriem vasorum argenteorum et aureorum, nisi de bonis sponsæ? Inter hæc est quod illa pauper et inops et nuda relinquitur facie miseranda, inculta, hispida et exsanguis. Propter hoc non est hoc tempore ornare sponsam, sed spoliare; non est custodire, sed perdere; non est defendere, sed exponere; non est instruere, sed prostituere; non est pascere gregem Domini, sed mactare et devorare, dicente Domino de illis, *Qui devorant plebem meam ut cibum panis* (Psal. lii, 5): et iterum, *Quia comederunt Jacob, et locum ejus desolaverunt* (Psal. lxxviii, 7): et in alio propheta, *Peccata populi comedent* (Osee iv, 8): quasi dicat, Peccatorum pretia exigunt, et peccantibus sollicitudinem non impendunt. Quem dabis mihi de numero episcoporum, qui non plus invigilet subditorum evacuantis marsupii, quam vitii exstirpandis? Ubi est qui flectat iram? ubi est qui prædicet annum placabilem Domino? Propterea relinquamus istos, quia non sunt pastores, sed traditores; et imitemur illos qui viventes in carne, plantaverunt Ecclesiam sanguine suo. Et quidem isti sortiti sunt ministerii locum, sed non zelum. Successores omnes cupiunt esse; imitatores pauci. Uinam tam vigiles repererentur ad curam, quam alacres currunt ad cathedram! vigilarent utique sollicitè servantes sibi creditam Ecclesiam: imo vero vigilarent pro semetipsis, nec sinerent de se dici,

Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt, et steterunt (Psal. xxxvii, 12). Justa omnino querimonia, nec ad ullam justius quam ad nostram referenda ætatem. Parum est nostris pastoribus quod non servant nos, nisi et perdant. Graviter quippe demersi oblivionis somno, ad nullum dominicæ comminationis tonitruum expergiscuntur, ut vel suum ipsorum periculum expavescant. Inde est quod non parcunt suis, qui non parcunt sibi, perimentes pariter et pereuntes.

7. Nunc vero dicendum, episcopi et sacerdotes hujus temporis castitatis sanctimoniam (sine qua nemo videbit Deum (Hebr. xii, 14) tam in corde quam in corpore quomodo student observare? Certe Dominus dicit in Evangelio ad episcopos, haud dubium in primitiva Ecclesia, *Sini lumbi vestri præcincti* (Luc. xii, 35): castitatem approbans non tantum, sed etiam imperans. Attestatur etiam hanc Spiritus sanctus in lege, qui nemini nisi mundis, et præcipue a mulieribus, panes propositionis edere sinebat. Unde et Achimelech David regi de his panibus cum militibus sumere cupienti non prius con-

A cessit, quam eos mundos esse e mulieribus cognovisset, dicente rege David, *Si de mulieribus agitur, mundi sunt ab heri et nudius tertius* (I Reg. xxi, 5): jam tunc significante Spiritu sancto, neminem ad mensam Christi, ad illumque panem Angelorum debere accedere, nisi purificatum mente et corpore, ne quod gratia divina fidelibus præparavit ad salutem, indigne sumentibus ad iudicium fiat, et ad condemnationem. Isti autem castitatis insigne qualiter custodiunt, qui traditi in reprobum sensum faciunt quæ non conveniunt? Quæ enim in occulto fiunt ab episcopis turpe est dicere. Melius itaque arbitror super hoc dissimulare et supersedere, quam aliquid, unde scandalizentur innocentes et inexperti, dicere. Sed ego cur verecundor dicere, quod ipsi non verecundantur facere, imo quod Apostolus non verecundatur scribere et prædicare? Dicit autem egregius prædicator sic: *Masculi in masculos turpitudinem operantes, et mercedem sui erroris recipientes* (Rom. i, 27). Fratres, factus sum insipiens, vos me coegistis.

AD PASTORES IN SYNODO CONGREGATOS

SERMO.

739 *Cujuscunque sit, nec inelegans est, nec lectu indignus.*

Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium, etc. Joan. cap. x, v. 1-16.

1. Reverendissimi Patres et Domini, ecce lecta sunt verba sancti Evangelii in auribus vestris, et utinam diligenter intellecta ab universitate vestra! Intellectus bonus omnibus faciendibus ea. Sæculares in speculis suis visu cognoscere solent pulchritudinem aut turpitudinem suam. Alterius generis est speculum vestrum, in quo magis auditu, quam visu potestis attendere quid deceat, et quid non deceat; quid impediatur, quid expediat, quid ex debito vestri officii vobis incumbat. Speculum vestrum, sanctum est Evangelium. Considerate, obsecro, non vultum vestræ nativitalis, sed statum quotidianæ conversationis. Considerate, et nolite abire negligendo, sed stetis diligentius investigando, et perscrutatis medullitus conscientis vestris, in testimoniis earum aut gloriemini, aut terreamini. Nam sicut multis gloria, ita multis est ignominia testimonium conscientiæ suæ. Ecce sacrum Evangelium sub numero trium personarum includit multitudinem universam prælatorum. Proposuit enim nobis bonum pastorem, mercenarium, et furem. Si boni pastores estis, gaudete, quia merces vestra copiosa est in cælis. Si

C mercenarii estis, timete, quia periculum vestrum grande est in terris. Si fures estis, ingemiscite, quia locus vester magnus est in pœnis, nisi properaveritis ad penitentiam, et quæ vovistis Domino Deo vestro, digne reddideritis. Vos maxime, qui in circuitu Domini estis, et in conspectu ejus affertis munera, et offertis, non corruptibilibus auri et argenti, sed pretiosi sanguinis et corporis Agni immaculati. Quantam dignitatem contulit vobis Deus! quanta est prærogativa ordinis vestri! Prætulit vos Deus regibus et imperatoribus; prætulit ordinem vestrum omnibus; imo, ut alius loquar, prætulit vos Angelis et Archangelis, Tronibus et Dominationibus. Sicut enim non Angelos, sed semen Abraham apprehendit ad faciendam redemptionem (Hebr. ii, 15, 16): sic non Angelis, sed hominibus, solisque sacerdotibus Dominici corporis et sanguinis commisit consecrationem. Omnes enim, sicut ait Apostolus, *sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis* (Id. i. 14). Sed longe excellentius est officium vestrum, quod admirabile est, et non solum in oculis vestris, sed etiam Angelorum.

2. Hæc sunt infelicissima tempora, quæ prævidit apostolus Paulus; in quibus homines sanam doctri-

nam non sustinent, sed coacervant sibi magistros ad desideria sua, in quibus a veritate se avertunt, et ad fabulas et vanitates hujus sæculi convertuntur (II Tim. iv, 3, 4). Hæc sunt inquam, novissima tempora, in quibus refrigescit charitas, et abundat iniquitas multorum. Quare hoc dico? Quia, ut audistis tres personas, imo, ut planius dicam, tria genera doctorum sanctum describit Evangelium. Primum genus aliquam quidem partem, sed unumquodque duorum sequentium copiosam et perniciosam includit multitudinem prelatorum; sed illos defendit numerus. In primo solo genere abundat charitas; in aliis duobus omnino refriget ubi nimirum abundat iniquitas. Audistis proprietates singulorum. Bonus pastor est qui ponit animam suam pro ovibus suis: mercenarius est qui videt lupum venientem, et fugit: fur est qui mactat et occidit. Bonus pastor non suam voluntatem facere, sed Domini sui querit utilitatem. Ipsi soli servat fidem, ipsi laborat, ipsum honorat. Ipsi querit gloriam, non sibi. *Regi enim sæculorum immortalis, invisibili soli Deo, honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.* (I Tim. i, 17). Non nobis, **710** Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. cxiii, 1). Nobis miseris da veniam, da gratiam, tibi serva gloriam, utpote a quo est venia peccatorum, et gratia meritorum. Bonus pastor in omni labore villicationis suæ querit non quæ sua sunt, sed quæ Christi; quod proprium habet charitas. Unde si quandoque excesserit, charitas operit multitudinem peccatorum (I Petr. vi, 8 et Prov. x, 12): sed et ipse advocatum habet in cœlis Jesum Christum Dominum nostrum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris (I Joan. ii, 1, 2).

3. Mercenarius est, ut diximus, qui videns lupum venientem, fugit. Querit ergo quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi. Alioquin utique non fugeret, sed sua, imo et se ipsum superimpenderet potius, quam gregem suum raptoribus exponeret. Multi sunt mercenarii, qui in prosperitate leviter discerni non possunt a bonis pastoribus. Habent enim multa cum ipsis communia. Habuerunt namque sanam electionem in ingressu; habent nihilominus mundam conversationem in progressu: pacem Ecclesiæ amant et querunt, utiliter ac viriliter ecclesiasticis implentur negotiis; non recusant gravedines oneris, sed hoc ideo quia ambiunt gloriam honoris. Amant enim primos recubitus in cœnis, salutationes in foro, et vocari ab hominibus rabbi (Matth. xxiii, 6, et Marc. xii, 39). Multoties etiam cibantur pane lacrymarum, et vino compunctionis potantur ex recordatione peccatorum: sicut testatur junior filius, qui in regione longinqua consumpsit omnem substantiam suam vivendo luxuriose. Unde et dixit: *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus* (Luc. xv, 17). Si paubus abundant mercenarii, nunquid fame peribunt operarii? Operarios dico, qui quanto rariores in terris, tanto chariores in cœlis habentur. De paucitate eorum conqueritur Veritas dicens: *Messis quidem multa, operarii au-*

A *tem pauci* (Luc. x, 2). Messis utique multa, et sacerdotes multi: et mercenarii multi, sed operarii pauci. Pauci plane operarii, et admodum rari inconfusibiles, qui aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum, quos instruunt verbo sanctæ prædicationis, non destruunt exemplo pravæ operationis, efficacius opere quam verbo prædicantes.

4. Notandum vero quod filius non dicit, *Fac me unum de mercenariis tuis*: sed, *Fac me sicut unum de mercenariis tuis* (Luc. xv, 19); ut videlicet ea sibi offerat, beneficia, quibus illi communicant in presenti. Inquit Psalmista: *Cibavit eos ex adipe frumenti* (Psal. lxxx, 17). Quos eos? Audi quod præmittitur: *Inimici Domini mentiti sunt ei*. Hi sunt quos cibavit ex adipe frumenti, et melle satiat. Qui sunt illi? Mercenarii, qui licet ad horam credant, in tempore tamen tentationis recedunt (Luc. viii, 13). Unde patet quod amici sunt mundi. Amicus autem hujus mundi, inimicus Dei constituitur (Jacobi iv, 4). Iterum querunt quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi (Philipp. ii, 21): et si non querunt quæ illius sunt, cum eo non sunt. Et qui cum eo non sunt, contra eum sunt; quia ipse ait: *Cui non est mecum, contra me est* (Luc. xi, 23). Et qui contra eum sunt, inimici ejus sunt. Hi per exteriora mentiuntur Deo de interioribus. Cum enim sane prædicent, et munde vivant, sanitatem loquuntur intentionis: ut videlicet Deum habeant in causa, et omnia interiora eorum benedicant nomini sancto ejus; cum tunc tamen non Deum, sed mundum; non Dominum, sed se ipsos habeant in causa. Mentuntur potius Deo quam hominibus, ad cujus contumeliam spectat tanta collatio gratiarum: quibus non honorem Dei, sed honorem hominis constat acquiri, nec charitati, sed cupiditati deserviri. Unde operarius inconfusibilis postulat non duo tantum, sed tria: quia funiculus triplex difficile rumpitur (Eccle. iv, 12). Non enim postulat disciplinam et scientiam, quas possunt, habere et mercenarii: sed dicit, *Bonitatem, et disciplinam, et scientiam doce me* (Psal. cxviii, 66), quæ tria in solis filiis requiruntur. Quid enim prodesset disciplinam **711** habere in conversatione, scientiam in prædicatione, nisi adsit bonitas in intentione? Nusquam scriptum est, aut carnis obsequium, aut rationis scientiam sufficere; sed bona voluntas sufficit. Sanata ergo voluntate, utilis erit et præmiosa tam castigatio carnis per disciplinam, quam illuminatio rationis per scientiam.

5. Propter supra dictas ergo rationes, et alias hujusmodi, diximus quia in prosperitate mercenarius leviter discerni non potest a bono pastore; quia dum pacis arridet securitas, intentionis ejus palliatur infirmitas. Nihil occultum quod non reveletur (Matth. x, 26). Vasa figuli probat fornax (Eccli. xxvii, 6). Flante vento adversitatis, statim quod infirmum est intentionis, ostendit effectus operationis. *Videt enim lupum venientem, et fugit*. Qui sunt isti lupi? Tyranni et raptores sæculi, qui propria tentati concupiscentia, vel ingenua compulsi malevolentia

incendant ecclesias, vastant olivæ Christi, spoliant pupillos et viduas, proscriptionem inducunt pauperibus, Deum blasphemant in suis operibus. Hi factis rapinis, fractisque ecclesiis, cum gladius ultionis in eis exseritur, veniunt vel blandiendo, vel comminando. Fugit que mercenarius, vel amore blandientis, vel timore persequentis. Unde fugit? A rectitudine justitiæ, a defensione Ecclesiæ, a liberatione patriæ, ad ultione pupillorum et viduarum. Quo? Ad custodienda quæ possidet, imo a quibus possidetur; videlicet, marsupia, horrea, cellaria; non utique pauperibus reservanda, sed evacuanda furibus, aut ignibus consumenda. Habet enim aliquis intra provinciam tyrannorum positos parentes suos, et blanditur proinde multoties raptoribus, ut parentibus consulat: qui ut pacem habeant, et inter tyrannos floreat, affligi sancta permittitur Ecclesia, et justitiæ conculcatur.

6. Et quid dicam de furibus? Fures sunt hæretici. Hi sunt fures et latrones, qui veniunt in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces (Matth. vii, 15). *Quotquot autem venerunt, fures sunt et latrones*. Fures, latenter nocendo: latrones, aperte sæviendo. Hæretici prava dogmata disseminabant in populo, et perversitate doctrinæ suæ fidem catholicam obnubilabant, et inducebant simplices in errorem. Neminem vestrum credo esse hæreticum. Omnes creditis in Deum trinum et unum, quia passus sit et sepultus, quia descendit et ascendit. Facit tamen hæc fides catholicum? Hac fide utique dæmones essent catholici; quia, ut dicit Jacobus, *credunt, et contremiscunt* (Jacobi ii, 19). Verum utique catholicum facit, non fides communis dæmonibus et hominibus, sed ea tantum quæ communis est hominibus, et angelicis spiritibus. Quæ est illa? Quæ per dilectionem operatur: de qua Apostolus dicit, *Neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides quæ per dilectionem operatur* (Galat. v, 6). Hac fide ipse præditus erat, cum diceret: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes; maxime autem ad domesticos fidei* (Jac. vi, 10), non sæculi. Habetis hanc fidem? Utinam! Sed hæc est fides quæ vincit mundum; quia hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra (I Joan. v, 4). Dixerim vos vincere mundum, an vinci a mundo? Video ecclesias vestras male tractatas; video quasdam semirutas, quasdam omnino obrutas: video in villis solitudinem, in agris silentium, et ubique exterminium: video in militibus insolentiam in hominibus inobedientiam, et in omnibus insipientiam. Libenter tamen suffertis hujusmodi insipientes, cum sitis ipsi forsitan sapientes. Sustinetis enim quod vos in servitute redigant, quod devorent, quod accipiant, quod super vos extollant, quod etiam in faciem quandoque vos cædant (I Cor. xi, 19, 20), aut etiam reclusos in carcere emungant argento. An hæc patimini, ut in patientia vestra possideatis animas vestras? Patientia enim nobis necessaria est, ut voluntatem Dei

facientes, fructum cum gaudio reportemus. Toleratis hæc, ut voluntatem Dei faciatis? Non utique; sed ut vestram voluntatem propriam impleatis, ut carnis vestræ licentius curam geratis, ut pueris vestris et parentibus commodius provideatis, et villas tyrannorum in pace eorum inhabitetis, utentes nemoribus et agros colentes. Propter hoc palpatis principes, et potestates tenebrarum harum, tam homines quam dæmones. Homines, quia ad velle eorum loquimini, **712** ad velle eorum ligatis et solvitis. Ipsi sunt semiepiscopi, semiarchidiaconi; imo, ut verum fatear salva pace omnium, ipsi sunt supra episcopos, supra archidiaconos, supra presbyteros: et vere qui potestatem habent, hodie benefici vocantur (Luc. xxii, 25). Palpatis dæmones, quia facitis eos in vobis similes Altissimo. *Ponam, inquit, sedem meam ad aquilonem, et similis ero Altissimo* (Isai. xiv, 14). Et ipse qui est, rex super omnes filios superbiæ, frigore iniquitatis suæ congelavit interiora vestra; et, ut fortis armatus custodiens atrium suum, in pace obtinet cathedram voluntatis vestræ, in qua deberet Altissimus residere. *In terra inquit, pax hominibus*. Quibus? Magnæ scientiæ? magnæ nobilitatis? Non, sed *bonæ voluntatis* (Luc. ii, 14). Et ubi pax, ibi Deus; quia in pace factus est locus ejus (Psal. lxxv, 3). Unde patet quod sedes ejus bona voluntas est. Qui ergo non Deum, sed diabolum habet inhabitantem interius, et tyrannus atque raptoribus deservit exterius, vincitne mundum? Imo victus est a mundo, victus est a diabolo, victus est a carne sua. Infixus est in limo profundi, et non est ei substantia (Psal. lxxviii, 3), vel potentia resurgendi.

7. Domine Deus virtutum, excita potentiam tuam et veni, ut educa nos de lacu miseriæ, et de luto faciis. Operi manuum tuarum porrige dexteram. Educ de carcere animas nostras, ut jam non obediant mundo, sed confiteantur nomini tuo. Placebilis esto super officialibus tuis, qui tibi rationem redditori sunt de ovibus tuis. Veni, Domine, et noli tardare. Insanit diabolus, insanit hostis humani generis, sciens quod modicum tempus habet. Fidem habemus: sed sine operibus mortua est, et nos mortui cum ipsa. Auge nobis fidem, ut in vicariis tuis per dilectionem operetur: quatenus ad imperium eorum montes transferantur, et de obsessis animabus dæmones efferantur, ut de ipsis prius ejiciantur, quam cum ipsis projiciantur in ignem æternum. Auge, inquam, nobis fidem; quia hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra (I Joan. v, 4). Hac fide sancti vicerunt regna, operati sunt justitiam, exstinxerunt impetum ignis, effugarunt aciem gladii, convaluerunt de infirmitatibus suis (Hebr. xi, 33, 34). In partibus nostris ubique ignis, undique gladius. Quare non operamini justitiam? quare non exstinguitis ignes? quare non effugatis aciem gladii? Quare? Ratio in promptu est: quia non Deo, sed hominibus queritis placere. Unde Paulus: *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem* (Galat.